

COVID-19

Teave piirialatöötajate ja lähetatud töötajate kohta

30. märts 2020¹
#coronavirus

Teave piirialatöötajatele ja lähetatud töötajatele, keda mõjutavad isikute vaba liikumise piirangud, mille mitu ELi liikmesriiki on COVID-19 puhangu tõttu kehtestanud

Kas olete piirialatöötaja? Olete piirialatöötaja, kui töotate muus liikmesriigis kui oma elukohaliikmesriiki (st lähete tööle ühte riiki ja tulete regulaarselt tagasi teise, kus elate). Töötuse korral kehtivad nende piirialatöötajate suhtes, kes tavaliselt ei pöördu vähemalt kord nädalas oma elukohta tagasi, erinevad töötushüvitise eeskirjad.

Kas olete lähetatud töötaja? Olete lähetatud töötaja, kui Teie tööandja, kes asub ühes liikmesriigis, saadab Teid teenuse osutamiseks ajutiselt tööle teise liikmesriiki. Sotsiaalkindlustuskaitse kindlaksmääramise eesmärgil peetakse Teid lähetatuks juhul, kui tööandja saadab Teid enda nimel sooritama tööga seotud tegevust mõnes muus liikmesriigis või juhul, kui olete füüsilisest isikust ettevõtja ja lähete välismaale, et teha sarnast tööd, mida teete tavapäraselt oma päritoluliikmesriigis.

Käesolevas dokumendis antakse teavet üldiste eeskirjade kohta, mis kehtivad Teie töölepingu suhtes, ja selgitatakse, mida võib Teil seoses oma tervise- ja sotsiaalkindlustuskaitsega olla vaja ette võtta. See ei ole Teie konkreetset olukorda puudutav õiguslikult siduv teave.

Dokument ei ole mõeldud neile ELi kodanikele, kes elavad ja töötavad liikmesriigis, mille kodanikud nad ei ole². Sellistel ELi kodanikel on õigus liikmesriigi kodanikega võrdsele kohtlemisele kõigis aspektides. Sellega seoses palume lugeda hiljutisi suuniseid tervise kaitseks ning kaupade ja esmatähtsate teenuste kättesaadavuse tagamiseks ette nähtud piirihaldusmeetmete kohta³.

Elkõige ei tohi liikmesriigid keelata oma territooriumil elavatel ELi kodanikel riiki siseneda. Nende õigusi (sealhulgas õigust liikuda liikmesriigi piires või sealt lahkuda) võidakse piirata liikmesriigi kodanike omadega samadel tingimustel. Liikmesriigid võivad võtta ka vajalikke meetmeid, näiteks nõuda ELi kodanikelt isolatsiooni minemist või kehtestada samalaadseid meetmeid, tingimusel et nad kehtestavad samad nõuded oma riigi kodanikele. Meelde tuleatakse ka seda, et transporditöötajaid puudutavaid erimeetmeid on käsitletud komisjoni teatises rohelise transpordikoridori rakendamise kohta piirihaldusmeetmeid käsitlevate suuniste alusel, et kaitsta inimeste tervist ning tagada kaupade ja esmatähtsate teenuste kättesaadavus⁴.

1. Euroopa Komisjoni talitused jälgivad pidevalt olukorra arengut ja hindavad jooksvalt, kas on vaja anda lisateavet. Käesolevat dokumenti ajakohastatakse korrapäraselt, et võtta arvesse uusi arengusuundi.

2. Selliste ELi töötajate õigused on tagatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. aprilli 2004. aasta direktiiviga 2004/38/EÜ, mis käsitleb Euroopa Liidu kodanike ja nende pereliikmete õigust liikuda ja elada vabalt liikmesriikide territooriumil ning millega muudetakse määrust (EMÜ) nr 1612/68 ja tunnistatakse kehtetuks direktiivid 64/221/EMÜ, 68/360/EMÜ, 72/194/EMÜ, 73/148/EMÜ, 75/34/EMÜ, 75/35/EMÜ, 90/364/EMÜ, 90/365/EMÜ ja 93/96/EMÜ (ELT L 158, 30.4.2004, lk 77).

3. C(2020) 1753 final.

4. https://ec.europa.eu/transport/sites/transport/files/legislation/2020-03-23-communication-green-lanes_en.pdf

Töötajate vaba liikumise õiguse kasutamist käsitlevates suunistes on esitatud meetmed, mida liikmesriigid peaksid võtma selleks, et liikuvad töötajad, eelkõige need, kes töötavad koroonaviiruse pandeemiaga võitlemise seisukohast elutähtsatel kutsealadel, saaksid jõuda oma töökohale⁵.

Komisjon kutsub liikmesriike tungivalt üles kehtestama piiriületustel sujuva läbipääsu tagamiseks koormuseta ja kiired erimenetlused ning soovib neil võtta konkreetseid meetmeid, millega tagada, et ELi tasandil järgitaks kooskõlastatud lähenemisviisi.

Osa riike on kehtestanud oma ametiasutuste vahel halduskorra ja -suunised, et lihtsustada liikuvate töötajate puhul sotsiaalkindlustuse valdkonnas rakendatavaid menetlusi⁶. Komisjon toetab sellist tegevusi ja teeb koos liikmesriikidega kindlaks parimad tavad, mida saaks kasutusele võtta ka teistes liikmesriikides.

KUI OLETE PIIRIALATÖÖTAJA

Vastavalt suunistele tervise kaitseks ning kaupade ja esmatähtsate teenuste kättesaadavuse tagamiseks ette nähtud piirihaldusmeetmete kohta ning COVID-19 puhangu ajal töötajate vaba liikumise õiguse kasutamist käsitlevatele suunistele ei tohiks liikmesriigid takistada piiriala- ja hooajatöötajate piiriületamist ning peaksid kehtestama konkreetseid koormuseta ja kiired menetlused, et tagada sellistele töötajatele sujuv läbipääs.

Kui olete piirialatöötaja, keda mõjutavad piirangud, mille töökohaliikmesriik on kehtestanud COVID-19 pandeemia tõttu, võib Teil kasu olla allpool esitatud teabest, milles käsitletakse tööhõivetingimusi ja sotsiaalkindlustuskaitset praegusel pandeemiaperioodil.

Millise liikmesriigi õigust Teie lepingu suhtes kohaldatakse?

Vastavalt ELi õigusele (lepinguliste võlasuhete suhtes kohaldatavat õigust käsitleva määruse (EÜ) nr 593/2008 artikkel 8) kohaldatakse individuaalse töölepingu suhtes tavaliselt selle liikmesriigi õigust, kus töötaja harilikult töötab. Teisisõnu, kui Teil piirialatöötajana ei ole riigist lahkumise või riiki sisenemise piirangute tõttu võimalik täita töölepingust tulenevaid kohustusi, määratakse töötamise võimatuse õiguslikud tagajärjed kindlaks selle liikmesriigi õiguse alusel, kus Te harilikult töötate. Kooskõlas määruse (EL) nr 492/2011 (töötajate liikumisvabaduse kohta liidu piires) artikliga 7 peaksid Teile töökohaliikmesriigis olema tagatud samad sotsiaalsed ja maksusoodustused, mis on selles riigis tagatud kodanikest töötajatele, kelle liikumisõigused on piiratud.

Kui olete piirialatöötaja ja Te ei saa minna tööle teise liikmesriiki, vaid peate tegema oma päritoluliikmesriigist kaugtööd, siis kas see tähendab seda, et Teist saab lähetatud töötaja?

Ei. Töötajate lähetamise direktiivide⁷ alusel Teid lähetatud töötajaks ei loeta. See tähendab, et Teie päritoluliikmesriigi põhilised tööhõivetingimused ei muutu Teie suhtes kohaldatavaks, sest Te ei osuta oma päritoluliikmesriigis teenust ja Teil ei ole seal teenuse saajat. Teie töölepingu suhtes kehtib nii nagu varemgi töökohaliikmesriigi õigus, välja arvatud juhul, kui olete tööandjaga teisiti kokku leppinud. See tähendab, et sellises olukorras ei ole vaja esitada ühtegi konkreetset taotlust ega vormi. Kooskõlas ELi toimimise lepingu artikliga 45 ja määruse (EL) nr 492/2011 (töötajate liikumisvabaduse kohta liidu piires) artikliga 7 peaksid Teile töökohaliikmesriigis olema tagatud samad sotsiaalsed ja maksusoodustused, mis on selles riigis tagatud kodanikest töötajatele, kelle liikumisõigused on

5. C(2020) 2051 final

6. Vt näiteks:

Belgia: https://www.international.socialsecurity.be/working_in_belgium/en/archives.html

Prantsusmaa: <https://travail-emploi.gouv.fr/actualites/presse/communiqués-de-presse/article/covid-19-situation-des-travailleurs-frontaliers>

Saksamaa: <https://www.bmas.de/DE/Presse/Meldungen/2020/corona-virus-arbeitsrechtliche-auswirkungen.html>

Madalmaad: <https://pers.svb.nl/coronavirus-en-wonen-of-werken-over-de-grens-de-sociale-verzekering-verandert-niet/>

7. Direktiiv 96/71/EÜ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/ALL/?uri=CELEX%3A31996L0071> ja

direktiiv 2014/67/EL <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?qid=1584454887016&uri=CELEX:32014L0067>.

piiratud. Mis puudutab osalist koondamist, siis on piirialatöötajatel samad õigused kui residentidest ja kodanikest töötajatel⁸. Pange ka tähele, et osa riike on juba omavahel kokku leppinud ja kehtestanud halduskorra kinnitamaks, et kaugtöö ei too kaasa pädeva riigi muutumist⁹.

Kui olete piiriala- või hooajatöötaja ja jääte praegusel perioodil täielikult töötuks

Kui olete **piirialatöötaja** ja jääte praegusel perioodil täielikult töötuks, peaksite võtma ühendust oma elukohaliikmesriigi töötuskindlustusametiga. Teil on õigus saada elukohaliikmesriigis töötushüvitist samadel tingimustel kui selle riigi töötutel ning Te peaksite olema elukohaliikmesriigi tööturuametusele kättesaadav. Juhul kui olete piirialatöötaja, kes ei pöördu tavaliselt oma elukohta vähemalt kord nädalas tagasi, võite otsida tööd kas oma elukohaliikmesriigis või liikmesriigis, kus viimati töötasite. Peaksite võtma ühendust selle liikmesriigi töötuskindlustusametiga, kus otsustate tööd otsida. Teil on õigus saada selles liikmesriigis töötushüvitist samadel tingimustel kui selle riigi töötutel ning Te peaksite olema selle riigi tööturuametusele kättesaadav.

Kui olete **hooajatöötaja** ja jääte praegusel perioodil täielikult töötuks¹⁰, peaksite võtma ühendust selle liikmesriigi töötuskindlustusametiga, kus olete kindlustatud. Kui Te töötate tavaliselt ka oma elukohaliikmesriigis, peaksite olema kindlustatud seal. Sellisel juhul on Teil õigus saada elukohaliikmesriigis töötushüvitist samadel tingimustel kui selle riigi töötutel ning Te peaksite olema selle riigi tööturuametusele kättesaadav.

Milliseid sotsiaalkindlustusalaseid õigusakte Teie suhtes kohaldatakse, võttes arvesse riikides COVID-19 pandeemia tõttu kehtestatud piiriületuspiiranguid ja kaugtöö tegemise soovitusi?

Praegustes tingimustes kohaldatakse jätkuvalt sotsiaalkindlustuse koordineerimist käsitlevaid Euroopa õigusnorme. Need normid võimaldavad asjaomastele töötajatele siiski teatavat paindlikkust jääda kindlustatuks liikmesriigis, kus nad olid kindlustatud enne COVID-19 pandeemia puhkemist. Sõltuvalt töötaja olukorrast võivad esineda järgmised situatsioonid, mille kohta on pakutud ka lahendused.

Kui olete piirialatöötaja ja töötate üksnes muus liikmesriigis kui elukohaliikmesriik

Olete praegu kindlustatud töökohaliikmesriigis. Kui Te ei saa nüüd oma tavapärasel töökohaliikmesriigis töötada ja peate ajutiselt töötama kodust, ei tohiks selline olukord põhimõtteliselt kaasa tuua muutust seoses Teie sotsiaalkindlustuskaitse suhtes kohaldatavate õigusaktidega, kuna selline olukord on ajutine. Teil on jätkuvalt õigus saada kõiki sotsiaalkindlustushüvitisi oma töökohaliikmesriigist.

KUI TÖÖTATE KAHES VÕI ENAMAS LIIKMESRIIGIS

Kui töötate nii töö- kui ka elukohaliikmesriigis ning olete kindlustatud töökohaliikmesriigis seetõttu, et Teie tegevus elukohaliikmesriigis ei moodusta olulist osa tööajast (on alla 25% tööajast)

Olete praegu kindlustatud töökohaliikmesriigis. Nüüd, mil Teie tegevus elukohaliikmesriigis suureneb, võib selle osa muutuda oluliseks (enam kui 25% tööajast 12 kuu jooksul). Sellisel juhul võivad elukohaliikmesriigi õigusaktid muutuda määruse (EÜ) nr 883/2004 artikli 13 alusel kohaldatavaks ainult juhul, kui keskmine tööaeg elukohaliikmesriigis 12-kuuse perioodi jooksul ületab 25% kõigis liikmesriikides töötatud kogust. Seega, kui Teie tegevus elukohaliikmesriigis moodustab lähinädalatel olulise osa kogutegevusest, ei tohiks see mõjutada Teie sotsiaalkindlustuse olukorda. Teil peaks juba olema olemas porditav dokument A1, mille on määruse (EÜ) nr 883/2004 artikli 13 alusel välja andnud töökohaliikmesriigi pädev asutus.

8. Vastavalt ELi toimimise lepingu artiklile 45 ja määruse (EL) nr 492/2011 artiklile 7.

9. Näiteks Belgia, Madalmaad, Prantsusmaa ja Saksamaa on andnud välja vastavad suunised. Viide on eespool joonealuses märkuses 6.

10. St kui jääte töötuks nii hooajatöö liikmesriigis kui ka oma elukohaliikmesriigis.

Kui töotate nii töö- kui ka elukohaliikmesriigis ning olete kindlustatud elukohaliikmesriigis seetõttu, et Teie tegevus elukohaliikmesriigis moodustab juba praegu olulise osa (üle 25%) tööajast

Olete praegu kindlustatud elukohaliikmesriigis. Teil peaks juba olema olemas porditav dokument A1, mille on määranud (EÜ) nr 883/2004 artikli 13 alusel välja andnud elukohaliikmesriigi pädev asutus. Piiriületuspiirangutel ja kaugtööl ei tohiks Teie sotsiaalkindlustuskaitsele olla mingit mõju.

Mida teha siis, kui eespool kirjeldatud situatsioonid Teie puhul ei kehti ja COVID-19 pandeemia tõttu võib Teile sotsiaalkindlustuskaitset pakkuv liikmesriik muutuda?

Kui Teie olukord eespool kirjeldatud situatsioonide alla ei käi ja sellest tulenevalt võib Teile sotsiaalkindlustuskaitset pakkuv liikmesriik muutuda, võite paluda oma tööandjal esitada vastava liikmesriigi pädevale asutusele taotluse, et soovite, et selle riigi õigusakte kohaldataks jätkuvalt Teie suhtes. Tööandja peaks seda taotlust põhjendama, et Teie huvides on jääda kindlustatuks liikmesriigis, kus praegu kindlustatud olete¹¹.

Mis juhtub, kui haigestun ajal, kui töötan veel oma töökohaliikmesriigis või kui teen kaugtööd oma elukohaliikmesriigist?

Kui töotate ühes ELi riigis ja elate teises, on teil õigus saada arstiabi mõlemas riigis.

Olete tõenäoliselt juba registreeritud riigis, kus töotate, ja saanud tervisekindlustusasutuselt S1 vormi (kui Teil seda veel pole, peaksite registreeruma, küsima selle vormi ning esitama selle oma elukohariigi tervisekindlustusasutusele). Selle vormi alusel on Teil õigus saada elukohariigis tervishoiuteenuseid samadel tingimustel kui selles riigis kindlustatud kodanikel.

Teave porditava dokumendi A1 ja riiklike kontaktpunktide kohta

Lisateave porditava dokumendi A1 kohta:

<https://ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=11366&langId=et>

Porditavat dokumenti A1 väljastavate sotsiaalkindlustusasutuste andmed:

https://europa.eu/youreurope/citizens/work/social-security-forms/contact_points_pd_a1.pdf

KUI OLETE LÄHETATUD TÖÖTAJA

Kas peate järgima vastuvõtva liikmesriigi tööeeskirju?

Kui viibite liikmesriigis, kuhu tööandja saatis Teid teenuseid osutama (edaspidi „vastuvõttev liikmesriik“), ja jätkate seal töötamist, kohaldatakse seoses põhiliste tööhõivetingimustega (miinimumpalk, maksimaalne tööaeg ja minimaalne puhkeaeg, töötervishoiu, -ohutuse ja -hügieeni eeskirjad jms) jätkuvalt vastuvõtva liikmesriigi õigusakte. Kui COVID-19 pandeemiast tingitud piirangute tõttu ei ole lubatud töökohta minna, peate järgima vastuvõtvas liikmesriigis kehtestatud eeskirju. Sellele vaatamata on Teil jätkuvalt õigus saada sotsiaalkindlustushüvitisi liikmesriigis, kus maksate sotsiaalmakseid, mitte vastuvõtvas liikmesriigis.

11. Vt ka töötajate vaba liikumise õiguse kasutamist käsitlevate suuniste 2. osa, et saada lisateavet erandjuhte käsitlevate kokkulepete võimaliku kasutamise kohta.

Milliseid sotsiaalkindlustusalaseid õigusakte Teie suhtes kohaldatakse, võttes arvesse riikides COVID-19 pandeemia tõttu kehtestatud piiriületuspiiranguid ja kaugtöö tegemise soovitusi?

Kui olete lähetatud töötaja ja alustasite tegevust enne COVID-19 pandeemia puhkemist

Kui olete lähetatud töötaja ja alustasite teises liikmesriigis tegevust enne COVID-19 pandeemia puhkemist, ei tohiks ükski riiklik piiriületuspiirang Teid mõjutada juhul, kui juba viibite oma lähetuskoha liikmesriigis. Porditaval dokumendil A1 märgitud lähetusperioodi tuleks jätkata ja Teil säilib kindlustus liikmesriigis, kus asub Teie tööandja või kus olete tavaliselt füüsilisest isikust ettevõtjana kindlustatud.

Kui olete lähetatud töötaja ja alustasite tegevust enne COVID-19 pandeemia puhkemist, kuid suundute näiteks töövabal perioodil teise liikmesriiki

Kui olete lähetatud töötaja ja alustasite teises liikmesriigis tegevust enne COVID-19 pandeemia puhkemist, võib see Teid siiski mõjutada juhul, kui lahkute oma lähetuskoha liikmesriigist ja soovite sinna hiljem tagasi pöörduda. Nii on see juhul, kui Teie tegevuskoht on liikmesriigis, kes on kehtestanud väljastpoolt riiki või teatavatest viiruse levikust mõjutatud piirkondadest saabuvatele isikutele riiki sisenemise piirangud. Seetõttu peaksite enne lähetuskoha liikmesriigist lahkumist uurima asjakohastelt ametiasutustelt, kas Teid lubatakse pärast riiki tagasi. Juhul kui Teid riiki tagasi ei lubata ja Te ei saa seetõttu lähetusperioodi jätkata, peaks tööandja võtma juhiste saamiseks ühendust porditava dokumendi A1 väljastanud pädeva asutusega.

Kui olete lähetatud töötaja ja pidite alustama tegevust ajal, milleks COVID-19 pandeemia oli juba puhkenud

Kui olete lähetatud töötaja ja pidite alustama teises liikmesriigis tegevust ajal, milleks COVID-19 pandeemia oli juba puhkenud, võib lähetusperioodi algus edasi lükkuda, kuna osa liikmesriike on kehtestanud riiki sisenemise piirangud. Sellisel juhul peaks tööandja või juhul, kui olete füüsilisest isikust ettevõtja, Te ise võtma juhiste saamiseks ühendust porditava dokumendi A1 väljastanud liikmesriigi pädeva asutusega.

Kui olete hooajatöötaja ja pidite alustama tegevust COVID-19 pandeemia puhkemise ajal või ajal, milleks see oli juba puhkenud

Kui olete hooajatöötaja ja pidite alustama hooajatöö liikmesriigis tegevust COVID-19 pandeemia puhkemise ajal või ajal, milleks see oli juba puhkenud, võib hooajatöö algus edasi lükkuda, kuna osa liikmesriike on kehtestanud riiki sisenemise piirangud. Sellisel juhul peaksite juhiste saamiseks võtma ühendust oma tööandjaga hooajatöö liikmesriigis.¹²

Liikmesriikides praeguse COVID-19 kriisi tõttu kehtestatud vaba liikumise piirangud

ELi toimimise lepingu artikli 45 lõike 3 ja direktiivi 2004/38/EÜ kohaselt võib piiranguid töötajate vaba liikumise õigusele seada avaliku korra või sisejulgeoleku kaalutlustel, sealhulgas nakkushaigusest tuleneva ohu korral. Piirangute põhjendus peab olema siiski kitsalt tõlgendatav¹³ ning piirangud peavad olema vajalikud, proportsionaalsed ning põhinema objektiivsetel ja mittediskrimineerivatel kriteeriumidel.

Teil on küsimusi ELi kohta? Europe Direct saab aidata: europa.eu/european-union/contact_et

12. Vt ka töötajate vaba liikumise õiguse kasutamist käsitlevate suuniste 3. osa, et saada lisateavet hooajatöötajate kohta.

13. Vt liidetud kohtuasjad 115/81 ja 116/81, Adoui ja Cornuaille, ECLI:EU:C:1982:183.

© Euroopa Liit, 2020

Selle dokumendi taaskasutamine on lubatud, kui on viidatud allikale ja märgitud kõik muudatused.(Creative Commons Attribution 4.0 International Licence). Selliste elementide kasutamiseks või paljundamiseks, mis ei kuulu ELile, võib olla vaja taotleda luba otse asjaomaselt õiguste omajalt.

Kõik pildid © Euroopa Liit, kui ei ole märgitud teisiti. Ikoonid © Flaticon – kõik õigused kaitstud.